

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo

Soupis nově získaných archeologických nálezů tvoří materiál, který většinou pochází z povrchových sběrů. Jde o nálezy keramiky, kamenných nástrojů, ale také o hrobové nálezy. Časový rozptyl je značný. Mezi přírůstky jsou jak věci ze starší doby kamenné, tak i nálezy pozdně středověké keramiky.

V praxi se nám osvědčuje navázaná spolupráce s dobrovolnými spolupracovníky, kteří velmi pomáhají při ohlašování archeologických nálezů zjištěných při povrchových průzkumech a z porušených archeologických lokalit. Jedině tímto způsobem je v současné době možný terénní archeologický průzkum tak bohaté oblasti, jakou je jižní a jihozápadní Morava.

BOŽICE /okr. Znojmo/

Koncem května 1984 přinesl do Jihomoravského muzea ve Znojmě pěstní klín žák 8. třídy J. Horký z Božic. Jako místo nálezu uvedl pískovnu, která se nalézá asi 1 500 m jižně obce po pravé straně železniční trati ve směru do Hrušovan n/J. Při prohlídce místa nálezu bylo zjištěno, že v uvedené době tu byla prováděna rekultivace stěn pískovny. Je tedy možné, že nález pěstního klínu pocházel z vrstvy upravovaného profilu pískovny.

Pěstní klín má archaický oválný tvar, což by snad svědčilo pro datování do období abbevilieny. Artefakt je 8,80 cm dlouhý, 5,48 cm široký a jeho tloušťka je 3,90 cm.

HLUBOKÉ MAŠŮVKY /okr. Znojmo/

3. září byl archeologickému oddělení Jihomoravského muzea hlášen nález lidských kostí, které byly zachyceny při výkopových pracích pro vodovodní potrubí v předzahradce rodinného domku F. Kroupy v Hlubokých Mašůvkách¹. Během záchranných archeologických prací bylo zjištěno, že jde o hrob, který byl uložen na dně sídlištního objektu ve skrčené poloze. Zemřelý byl uložen na levém boku hlavou přibližně ve směru na sever. Jáma měla jednotný jen nepatrně provrstvený zásyp. Zemina byla hnědočerné barvy a vyjma několika malých atypických pravěkých střípků a zlomků kostí neobsahovala žádný další nalezový materiál. Je proto velmi nesnadné určit kulturní příslušnost nálezu. Víme, že v této trati Niva byl prováděn archeologický výzkum již v minulosti a že zde byly učiněny nálezy, které přináležely kulturám s lineární, vypíchanou, moravskou malovanou, kanelovanou, jevišovickou keramikou, kultuře zvoncovitých pohárů, další nálezy pocházely z období mohylové kultury, z doby popelnicových polí a nakonec zde byly zjištěny i nálezy horákovské kultury starší doby železné.

Hrobový nález z této trati není ojedinělý. Další hrob se skrčenou kostrou 3. - 4. fáze kultury s lineární keramikou zde našel již F. Vildomec².

HOSTIM XIII /okr. Znojmo/

V pořadí již třináctá archeologická lokalita na katastru obce Hostim byla zjištěna asi 1 200 m severovýchodně od okraje vsi. Zachytili jsme ji při povrchovém sběru na levém břehu potoka Nedveka. Nálezy tvoří drobné a značně zvětřelé střepy nádob. V jejich keramické hmotě převládá středně zrnitá příměs ostřiva. Archeologickou lokalitu Hostim XIII rámcově zařazujeme do mladší případně pozdní doby kamenné.

HRUŠOVANY n/J. /okr. Znojmo/

V jarních měsících r. 1984 pokračovaly zemní práce v souvislosti s budováním vodovodního potrubí z Hrušovan n/J - města do nádraží. Příkop pro potrubí byl zahlouben asi 200 cm hluboko do sprašového podloží. Při terénním průzkumu jsme zjistili, že v celé trase od areálu cukrovaru až k nádraží byly narušeny pravěké objekty. Lokalita je položena na pravé terase řeky Jevišovky, která je v těchto místech několik metrů výše než nejbližší okolní terén se slepými rameny Jevišovky.

Zničené pravěké objekty měly ve většině případů plochá nebo mírně mísovitá dna a kónicky se zužující stěny. Jejich výplň byla sytě černá až šedočerná. Vyskytovaly se v ní nálezy keramiky, lastur, kostí a ostrých kamenů. Keramika byla vypálena do hnědočerných, hnědavých až červených barevných odstínů. Zastoupeny byly zejména zlomky větších zásobnic, hrncovitých nádob, amfor s uchy a koflíku.

Kromě sídlištních objektů došlo i ke zničení několika hrobů. Jejich zbytky vybraly děti z Hrušovan. Bylo zjištěno, že ve výbavě hrobů byly koflíky a bronzové ozdobné předměty - drátěné náramky.

Na základě získaného archeologického materiálu lze sídlištní objekty i hroby, jejichž počet již nebylo možné zjistit, zařadit do starší doby bronzové únětické kultury³.

JAROMĚŘICE n/R /okr. Třebíč/

Během terénních úprav komunikace v historickém středu města v místě náměstí před zámekem došlo k porušení archeologických vrstev. Kromě toho byly značně poškozeny části historického zdiva, které bylo mocné 100 cm a více. Jako stavebního materiálu bylo použito lomového kamene, který byl vázán kvalitní vápennou maltou. Porušené zdivo před zámekem bylo klenuté. Další části blíže k budově MěstNV a spojitelný byly vybudovány ze smíšeného zdiva kamene a cihel. V kulturní vrstvě výkopu byla zjištěna keramika, kosti a úlomky skla nebo předmětů ze skla. Uvedené nálezy lze datovat do 14. až 16. století. Při hloubení byly v některých místech porušeny staré sklepy a chodby, které již byly zčásti zasypané a nebyly již známé.

MIROSLAV /okr. Znojmo/

Při vnitřních úpravách prostoru skladu nedaleko středu města byla zachycena kulturní vrstva obsahující keramiku, uhlíky a úlomky železných předmětů. Rozborem materiálu bylo zjištěno, že jde o středověký ná-

lezový horizont, který byl na základě keramiky datován do 15. až počátku 16. století. Ze zlomků nádob byly zachráněny jejich okraje a spodní části včetně den⁴.

MORAŠICE /okr. Znojmo/

Také další nález hrobu nahlásili archeologickému oddělení Jihomoravského muzea ve Znojmě příslušníci OS SNB v Moravském Krumlově.

Při výkopu pro telefonní kabel v objektu JZD Hostěradice na hospodářství Morašice byla porušena hrobová jáma. Po provedeném odborném odkryvu bylo zjištěno, že zemřelý byl pochován v silně skrčené poloze, hlavou k severu. V hrobu nebyl zjištěn žádný milodar. Pouze v jeho okolí jsme při povrchovém sběru našli střepy keramiky z doby bronzové a starší doby železné. Dno hrobové jámy se nacházelo v hloubce 70 cm.

OHRAZENICE VIII /okr. Třebíč/

V poloze zvané Kerchovec, kde bylo doloženo osídlení z mladší doby hradištní, byl během pokračujících povrchových sběrů získán další materiál pravěkého stáří⁵. Jde o několik nálezů štípaných nástrojů. Jsou mezi nimi např. škrabadla, čepelky jak s retuší, tak i bez ní. Uvedenou kolekci můžeme datovat do mladší případně pozdní doby kamenné.

OHRAZENICE XVI /okr. Třebíč/

Další archeologická lokalita zachycená při podrobném průzkumu mikroregionu Ohrazenice se nalézá asi 1000 m JJZ od okraje vesnice. Zkoumané místo leží v trati Kamenná. Byl tu nalezen atypický keramický materiál pravěkého stáří a zlomky středověké keramiky.

OHRAZENICE XVII /okr. Třebíč/

Přibližně 100 m SSV obce byly rovněž zjištěny zlomky keramiky, jejichž povrch byl silně navětrán. Pole má traťový název Za pecí. Snad také v tomto případě šlo o sídliště z mladší doby kamenné. Jde totiž o polohu na sprašovém podloží, která má jihovýchodní sklon. Protější břeh byl rovněž v pravěku osídlen. Uvedená neolitická lokalita byla popsána již dříve a označena Ohrazenice XI.

Keramiky 13. století a středověké z 15. století se nachází v areálu obce na zahradě čísla 25. Během stavebních úprav hospodářského traktu uvedeného stavení byla ve zdivu objevena kamenná stoupa, která může pocházet asi ze 13. století.

Je pravděpodobné, že do zdiva byla druhotně osazena. Stavební kámen je však místního původu, a proto i kamenná stoupa pochází z některé osady v okolí obce, případně z lokality označené jako Ohrazenice IV, zasahující až do zahrady uvedeného stavení⁶.

OLBRAMOVICE /okr. Znojmo/

V jižní části obce na mírně vyvýšenině nad bezejmenným potokem byl získán retušovaný úštěp. Zhotoven byl ze suroviny typu Krumlovský les mírně tmavšího odstínu.

TRSTĚNICE /okr. Znojmo/

V průběhu brigády na úpravě pozemku pro lesní školku byla asi 2000 m severozápadně od Trstěnic zjištěna archeologická lokalita. Je v poloze se sprašovým podložím na mírném svahu s jihovýchodní expozicí. Nedaleko od ní protéká malý potůček. Lokalita leží uprostřed lesa přibližně 300 m jižně od myslivny Pustý Zámek v polesí téhož názvu. Mezi nálezy je nejpočetnější keramiky tmavých i světlejších tónů. Do vytvářecí keramické směsi byla přidána tuha. Vyskytují se tu také zlomky silnostěnné keramiky. V kolekci nálezů jsou rohovcové úštěpy. Sběrový materiál můžeme předběžně zařadit do starší doby železné horákovské kultury.

ŠEBKOVICE /okr. Třebíč/

Další doklad z historického osídlení obce byl získán při výkopu kanalizace u rodinného domku pana Muchy v Šebkovicích. Jde o jemný brousek z pískovce, který nese pracovní stopy. Místo nálezů se nachází na pravém břehu Bolfovického potoku asi uprostřed návsi. Na protějším břehu stojí starý kostelík, který pochází z pozdního románského období. Je možné, že nález brouska může být obdobného stáří. Nálezy slovanské keramiky zminuje ze Šebkovic V. Vildomec⁷. Místo nálezů bylo pomocně označeno Šebkovice IV.

ZNOJMO - POPICE /okr. Znojmo/

Zlomek kamenné broušené industrie byl zjištěn v katastru obce Popice na svazích nedaleko údolí Dyje ve směru k Trausnickému mostu asi 1200 m severně obce.

Jde o nález části sekeromlatu, který byl v místě provrtu přeražen. Provrt má mírně kónický tvar. Zadržovací délka je 9,0 cm, šířka 3,2 cm⁸.

Poznámky:

1 Za laskavé oznámení nálezů děkuji manželům Kroupovým a řediteli školy Z. Adámkovi.

2 M. Steklá, Pohřby lidu s volutovou a vypíchanou keramikou, AR 8, 1956, 706.

3 Na hrobové nálezy upozornili příslušníci OS SNB ve Znojmě.

4 Nálezy keramiky oznámili pracovníci odboru výstavby MěstNV v Miroslavi.

5 J. Kovárník, Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě, PV 1982, Brno 1984, 96.

6 J. Kovárník, Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě, PV 1982, Brno 1984, 96.

7 V. Vildomec, Archeologická mapa Moravsko-budějovicka, VSV II, 1958, 18.

Archäologische Funde aus Süd- und Südwestmähren /Bez. Třebíč, Znojmo/. Im angeführten Verzeichnis erweiterte der Autor die Zahl von archäologischen Lokalitäten und Funden in Süd- und Südwestmähren. Aufmerksamkeits verdient einer der ältesten Artefakte - ein Faustkeil, der in der Sandgrube bei Božice /Bez. Znojmo/ gefunden worden war. Es handelt sich um eine verhältnismässig archaische Form dieses Werkzeuges.

Das Bruchstück von geschliffener Steinindustrie aus dem Kataster von Popice bei Znojmo ist ein Beleg einer grösseren Verbreitung der neolithischen Besiedlung längs des Flusses Dyje. Interessant sind ebenfalls Grabfunde aus Hluboké Mašůvky und Morašice im Znojmoer Bezirk, bei denen man jedoch nicht verlässlich die Kulturzugehörigkeit bestimmen kann. Funde aus Siedlungsobjekten bei Hrušovany n/J /Bez. Znojmo/ ergänzen die Übersicht von Úněticer Lokalitäten in Südmähren. Sehr schöne Funde stammen von derselben Lokalität aus gestörten Gräbern gleichen Alters. Im Katastralgebiet von Ohrazenice /Bez. Třebíč/ hat man neue vorgeschichtliche Lokalitäten und eine Siedlung aus der jüngeren oder späten Burgwallzeit festgestellt. Aus dem gleichen Zeitabschnitt stammt ein Schleifstein, der in der Gemeinde Šebkovice /Bez. Třebíč/ gewonnen wurde. Im Jahre 1984 hat man gestörte mittelalterliche Schichten mit archaischen Funden im historischen Stadtkern von Miroslav /Bez. Znojmo/ festgestellt. Die archäologischen Arbeitsplätze müssen daher ein erhöhtes Interesse allen Erdarbeiten, inklusive denen in den historischen Stadtzentren, widmen.

INFORMACE O VÝSLEDKÁCH ARCHEOLOGICKÝCH PRŮZKUMŮ MUZEA VYŠKOVSKA /okr. Vyškov/

Ondřej Šádo, Muzeum Vyškov

Archéologické pracoviště Muzea Vyškovska pokračovalo v průzkumech a sledování zásahů do terénu při různých výkopech. Cílem všech prací byla záchrana nálezů v celé sběrné oblasti.

Bohdalice - Kozlany, místní část Pavlovice

V trati Vale, na západním výběžku táhlého návrší, se nad dolním koncem Pavlovic nalézá středověký hrádek. Jeho plocha měla být rozdělena na několik parcel rozsáhlé zahradkářské osady. Ve spolupráci s MNV v Bohdalicích se podařilo upravit projekt a prozatím zabránit zničení střední, vyvýšené části a přilehlého příkopu. Povrchovým sběrem v areálu hrádku byly získány cihly, mazanice a keramika ze 14. - 15. století. V souboru je zastoupeno několik střepů z ložiských pohárů.

Bošovice

V době stavebně - historického průzkumu, který předcházal rekonstrukci středověké tvrze v Bošovicích, byl informativní sondou sledován prostor příkopu v blízkosti vnějšího valového opevnění na severní straně objektu. Bylo zjištěno, že vlastní zásyp se středověkou keramikou překrývá zdánlivě sterilní vrstva spráše mocná 120 - 150 cm. Při jejím navážení došlo k tak výrazným změnám v konfiguraci terénu, že dnešní vzhled spíše indikuje rozdělení jednotlivých pozemků, než skutečný průběh valu. Ten by bylo možné sledovat jenom s pomocí náročných výkopů.

Bučovice

Při výstavbě vodovodu na nádvoří zámku v Bučovicích byla vyhloubena rýha o délce 49 m. Procházela od náměstí před budovami Státních lesů až k šachtě nedaleko fontány před přáčelím renesanční stavby. Výkopem byly porušeny základy asanovaných budov, destruktivní vrstvy, vyzdívky starého vodovodního systému a kanalizace. V zásypech se objevovaly nálezy z 18. - 19. století. Jenom místy se zjistila keramika ze 16. - 17. stol. a shluky železné strusky. Ty snad souvisely s činností kovárny v době výstavby renesančního zámku. Dno výkopu zaplavovala spodní voda. Proto se jenom ojediněle objevilo několik střepů datovatelných do 13. - 15. století.

Bučovice - Vícemilice

Na známém sídlišti, které se táhne podél levého břehu Litavy západně od bývalé cihelny ve Vícemilicích byl získán soubor keramiky. Část dokumentuje velatické a laténské osídlení. Největší počet nálezů je možné datovat do starší doby římské. Kromě barbarické keramiky jsou zastoupeny několika desítkami kusů střepy importovaných provinciálních nádob. V nejzápadnější části naleziště bylo zjištěno osídlení z mladší doby římské.

Drnovice

Díky badatelské aktivitě M. Daňka byl v Drnovicích v trati Končiny objeven sídlištní objekt kultury s moravskou malovanou keramikou. Nalézal se na rozsáhlém návrší s nálezy štípané a broušené kamenné industrie a keramiky z různých období pravěku.

Na okraji mělce zahloubeného hlínku s rozměry zhruba 420 x 300 cm byla umístěna jáma válcovitého tvaru s průměrem 140 cm. Její dno leželo v hloubce 110 cm od povrchu. Výplň prostupovaly vrstvy vypálené hlíny. Byl tu nalezen zlomek sekeromlatu, štípaná industrie, zvířecí kosti a velké množství keramiky. Několik střepů pokrývala červená malba. Mnohem častěji se objevovala výzdoba bílou barvou.

V sousedství Končin, v trati Kněžův háj, pokračovaly výkopy objektu 2/83 s nálezy jordanovské keramiky. Informativními sondami bylo zjištěno, že zahloubený prostor, snad hlínku, přesahuje délku 8 m a za-

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává : Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě: rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk: VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné